

PAREDZĒTAI DARBĪBAI PIEMĒROJAMO NORMATĪVO AKTU PRASĪBU APKOPOJUMS

1.1. Vispārējās normatīvās prasības vides aizsardzības jomā

“*Vides aizsardzības likums*” (02.11.2006., ar grozījumiem līdz 11.06.2020.) - likuma mērķis nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Likums nosaka pielietojamos vides aizsardzības principus, prasības ilgtspējīgas attīstības plānošanai, valsts un pašvaldību iestāžu funkcijas vides jomā, kā arī sabiedrības informēšanas un līdzdalības kārtību lēmumu pieņemšanā vides jomā un citas prasības vides jomā.

Likums ietver sekojošus galvenos vides aizsardzības principus:

- princips "*piesārņotājs maksā*" — persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;
- *piesardzības princips* — ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;
- *novēršanas princips* — persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;
- *izvērtēšanas princips* — jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas.

Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

Likums nosaka sabiedrības vispārējās tiesības vides aizsardzības jomā:

- ikvienai privātpersonai, personu apvienībām, organizācijām un grupām (t.i., sabiedrībai) ir tiesības prasīt izbeigt valsts iestāžu, pašvaldību, amatpersonu vai privātpersonu tādu darbību vai bezdarbību, kas pasliktina vides kvalitāti, kaitē cilvēku veselībai vai apdraud viņu dzīvību, likumiskās intereses vai īpašumu,
- kā arī atbalstīt vides aizsardzības pasākumus un sadarboties ar valsts iestādēm un pašvaldībām, lai nepieļautu tādu darbību veikšanu, arī tādu lēmumu pieņemšanu, kas var pasliktināt vides kvalitāti vai ir pretrunā ar vides normatīvo aktu prasībām,
- sniegt informāciju valsts iestādēm un pašvaldībām par darbībām un pasākumiem, kas ietekmē vai var ietekmēt vides kvalitāti, kā arī ziņas par vidē novērotajām negatīvajām pārmaiņām, kas radušās šādu darbību vai pasākumu dēļ,
- iesniegt valsts iestādēm un pašvaldībām priekšlikumus par tiesisko regulējumu un izstrādātajiem dokumentu projektiem vides jomā.

Sabiedrībai arī ir tiesības uz vides informāciju un piedalīties dažādu ar vidi saistošu lēmumu pieņemšanā, kā arī izteikt savu viedokli vai priekšlikumus.

Atbilstoši paredzētajai darbībai, svarīgākie uz Vides aizsardzības likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi ir sekojoši:

- Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumi Nr.175 “*Noteikumi par nacionālajiem vides indikatoriem*” (ar grozījumiem līdz 25.05.2010.) nosaka ietekmes izvērtēšanai lietojamus indikatorus un to datu avotus;
- Ministru kabineta 2009.gada 17.februāra noteikumi Nr.158 “*Noteikumi par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, piesārņojošo vielu reģistra izveidi un informācijas pieejamību sabiedrībai*” (ar grozījumiem līdz 05.01.2010.) nosaka, ka vides monitoringu organizē Vides un reģionālās attīstības ministrijas, Zemkopības ministrijas un Veselības ministrijas padotībā esošas iestādes un institūcijas, kā arī pašvaldības iestādes konkrētos gadījumos, kuri atrunāti normatīvajos aktos;
- Ministru kabineta 2007.gada 24.aprīļa noteikumi Nr.281 “*Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas*” (ar grozījumiem 27.08.2013.), nosaka pasākumus, kārtību, sanācijas mērķus un metodes, kā arī zaudējuma atlīdzināšanu gadījumos, kad videi nodarīts kaitējums;
- Ministru kabineta 2008.gada 7.jūlija noteikumi Nr.511 “*Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība*” nosaka kārtību, kādā novērtējama dabas pieminekļiem nodarītais kaitējums un aprēķināmas sanāciju pasākumu izmaksas;
- Ministru kabineta 2007.gada 27.marta noteikumi Nr.213 “*Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu*” nosaka kritērijus, vērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskuma salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Ietekmes uz vidi novērtējums

Likums “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (14.10.1998., ar grozījumiem līdz 23.11.2023.) – nosaka IVN nepieciešamību, galvenos principus novērtējumam, sniedz informāciju par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru. Likuma mērķis ir novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.

Likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta 2015.gada 22.janvāra noteikumi Nr.18 “*Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību*” (ar grozījumiem līdz 16.04.2024.) nosaka konkrētas darbības, kurām nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka kopējo procedūru: secību, iesaistītās puses, atbildību un pienākumus un lēmuma pieņemšanas kārtību.

Paredzētās darbības ierosinātais piesaka paredzēto darbību ar iesniegumu Vides pārraudzības valsts birojā (VPVB) vai Valsts vides dienestā (VVD), norādot MK noteikumos norādīto informāciju. VVD veic paredzētās darbības sākotnējo izvērtējumu un pieņem lēmumu vai paredzētajai darbībai ir nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, VPVB akceptē vai neakceptē šo lēmumu. Pirms paredzētās IVN

veikšanas ierosinātais rakstiski nosūta pašvaldībai informāciju par paredzēto darbību, aprakstot paredzētās darbības iecerī. Pašvaldība 15 dienu laikā sniedz ierosinātajam rakstisku viedokli par paredzēto darbību. Pēc konsultācijām ar pašvaldību ierosinātais organizē sākotnējo sabiedrisko apspriešanu.

VPVB 30 dienu laikā pēc ierosinātāja pieprasījuma saņemšanas sagatavo ietekmes novērtējuma programmu, kas ietver vides aizsardzības prasības un noteikumus, kā arī novērtējuma turpmākai veikšanai nepieciešamo pētījumu un organizatorisko pasākumu kopumu. Atbilstoši programmas prasībām ierosinātais izstrādā ziņojumu par ietekmes uz vidi novērtējumu, ko nodod sabiedriskai apspriešanai. Sabiedriskā apspriešana ilgst 30 dienas. Ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas rezultātus, ierosinātais precizē IVN ziņojumu un nosūta to VPVB izvērtēšanai. VPVB sniedz atzinumu 60 dienu laikā pēc ziņojuma saņemšanas. Lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu pieņem pašvaldība vai valsts institūcija vai cita likumā noteiktā institūcija, ja tā noteikts normatīvajos aktos.

1.2. Nozaru likumdošana vides aizsardzības jomā

Piesārņojuma novēršana un kontrole

Likums "Par piesārņojumu" (15.03.2001., ar grozījumiem līdz 08.03.2023.) - tā mērķis ir:

- novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ nodarīto kaitējumu cilvēku veselībai, īpašumam un videi,
- novērst kaitējuma radītās sekas, kā arī novērst piesārņojošu darbību izraisīta piesārņojuma rašanos vai, ja tas nav iespējams, samazināt tā emisiju augsnē, ūdenī un gaisā,
- novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt neatjaunojamo dabas resursu un enerģijas izmantošanu, veicot piesārņojošas darbības,
- novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt atkritumu radīšanu,
- nodrošināt piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu apzināšanu valsts teritorijā un to reģistrāciju, noteikt pasākumus piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpētei un piesārņotu vietu sanācijai, kā arī noteikt personas, kuras sedz ar piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpēti un piesārņotu vietu sanāciju saistītos izdevumus,
- novērst vai samazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas šī likuma 2. un 4.pielikumā minēto darbību rezultātā un palielināt CO₂ piesaisti šī likuma 4.pielikuma II daļā minētajām darbībām, ņemot vērā izmaksu efektivitāti, nodrošinot līdzdalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā un izpildot Latvijas saistības attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un oglekļa dioksīda piesaisti,
- noteikt sabiedrība tiesības piedalīties lēmuma pieņemšanas procesā attiecībā uz atļauju izsniegšanu piesārņojošu darbību veikšanai vai izmaiņai piesārņojošā darbībā vai šādu atļauju pārskatīšanu, kā arī attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadali un piešķiršanu un novērst vai, ja tas nav iespējams, ierobežot piesārņojošo darbību radītās smakas.

Paredzētās darbības - māla ieguves radītās ietekmes, galvenokārt, saistās ar trokšņa un putekļu emisijām. Saskaņā ar šī likuma un ar to saistīto Ministru kabineta noteikumu prasībām, īstenojot plānoto darbību, ir jānodrošina attiecīgo normatīvu ievērošana,

nepieciešamības gadījumā paredzot pasākumus, lai nerastos piesārņojums vai samazinātu tā emisijas, kā arī jānodrošina piesārņojošās darbības vides monitorings.

Uz likuma pamata ir izdoti vairāki Ministru kabineta noteikumi, kas attiecināmi uz paredzēto darbību – māla ieguvei atradnes „*Spartaks III*” iecirknī „*Spartaks II*”:

Aizsardzība pret troksni

Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumi Nr.16 “*Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība*” (ar grozījumiem līdz 31.10.2023.), kas nosaka trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes, kā arī prasības un termiņus trokšņu kartēšanai, vides trokšņa radīto kaitīgo seku novērtēšanas metodes.

Teritorijā, kur izmanto iekārtas vai izpilda darbības, kas var radīt trokšņa robežlielumu pārsniegumus ārpus teritorijas, un kas robežojas ar zemāk tabulā minētajām apbūves teritorijām, trokšņa avotus aprīko ar skaņas ierobežotājiem vai teritoriju norobežo ar troksni slāpējošiem objektiem, ja citādi nav iespējams nodrošināt trokšņa robežlielumu ievērošanu.

Tabula. Vides trokšņa robežlielumi

Nr.p.k.	Apbūves teritorijas izmantošanas funkcija	Trokšņa robežlielumi		
		L _{diena} (dB(A))	L _{vakars} (dB(A))	L _{nakts} (dB(A))
1.	Individuālo (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorija	55	50	45
2.	Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	60	55	50
3.	Publiskās apbūves teritorija (sabiedrisko un pārvaldes objektu teritorija, tai skaitā kultūras iestāžu, izglītības un zinātnes iestāžu, valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu un viesnīcu teritorija) (ar dzīvojamo apbūvi)	60	55	55
4.	Jauktas apbūves teritorija, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)	65	60	55
5.	Klusie rajoni apdzīvotās vietās	50	45	40

Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumi Nr. 163 „*Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām*” (ar grozījumiem līdz 01.08.2006.) nosaka prasības attiecībā uz pieļaujamo trokšņa līmeni dažādām iekārtām kā arī nosaka prasības tādu ārpus telpām izmantojamu iekārtu ražošanai, marķēšanai un atbilstības novērtēšanai, kuras emitē troksni. Iekārtām, kas tiks izmantotas atradnes ierīkošanas un ekspluatācijas laikā, jāatbilst šo noteikumu prasībām.

Aizsardzībai pret piesārņojumu gaisā

Ministru kabineta 2009.gada 03.novembra noteikumi Nr.1290 “*Noteikumi par gaisa kvalitāti*” (ar grozījumiem līdz 08.04.2021.) nosaka kvalitātes normatīvus ārtelpu gaisam troposfērā, tai skaitā, gaisu piesārņojošu vielu pieļaujamo līmeni vidē un raksturlielumus.

Ūdens kvalitātes un resursu aizsardzībai

“*Ūdens apsaimniekošanas likums*” (12.09.2002., ar grozījumiem līdz 21.05.2020.), kas nosaka ūdens resursu lietotāja tiesības un pienākumus, lai sasniegtu mērķi –

nodrošināt ūdens resursu aizsardzību, nodrošināt to ilgtspēju, novēršot ūdens kvalitātes pasliktināšanos u.t.t.;

Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.118 “*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*” (ar grozījumiem līdz 15.09.2015.), izdoti saskaņā ar likumu „Par piesārņojumu”.

Ministru kabineta 2002.gada 22.janvāra noteikumi Nr.34 “*Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī*” (ar grozījumiem līdz 04.04.2023.) nosaka notekūdeņu emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī, nosaka arī īpaši jutīgas teritorijas un to noteikšanas kritērijus, apsaimniekošanas kārtību un robežas. Noteikumi nosaka kārtību, kādā operators kontrolē piesārņojošo vielu emisijas apjomu ūdenī, veic monitoringu un sniedz attiecīgu informāciju kārtību, kā arī kārtību, kādā un LVĢMC nodrošina informācijas pieejamību sabiedrībai.

Augsnes un grunts piesārņojums

Ministru kabineta 2005.gada 25.oktobra noteikumi Nr.804 “*Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem*” nosaka kvalitātes normatīvus augsnei un gruntij.

Atkritumu apsaimniekošana

“*Atkritumu apsaimniekošanas likums*” (28.10.2010., ar grozījumiem līdz 16.03.2023.) nosaka atkritumu apsaimniekošanas kārtību, lai aizsargātu cilvēku veselību un dzīvību, vidi un personu mantu. Šī likuma trešais pants nosaka, ka likums neattiecas uz atkritumiem, kas radušies derīgo izrakteņu izpētes, ieguves, apstrādes un uzglabāšanas procesos. Uz likuma pamata izdoti vairāki Ministru kabineta noteikumi.

Ministru kabineta 2011.gada 21.jūnija noteikumi Nr.470 “*Derīgo izrakteņu ieguves atkritumu apsaimniekošanas kārtība*” (ar grozījumiem līdz 18.03.2014.), kas nosaka derīgo izrakteņu ieguves rūpniecības atkritumu apsaimniekošanas kārtību.

Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.302 “*Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus*” (ar grozījumiem līdz 28.01.2020).

Dabas, sugu, biotopu un kultūras pieminekļu aizsardzība

Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993., ar grozījumiem līdz 22.06.2023.) - noteiktas aizsargājamo teritoriju kategorijas, to izveidošanas kārtība, aizsargājamo teritoriju saglabāšanas nodrošināšana, to saglabāšanas, uzturēšana un aizsardzības finansēšana, aizsargājamo teritoriju valsts reģistrs un zinātniskie pētījumi aizsargājamā teritorijā un tās funkcionālajā zonā esošās zemes īpašuma un lietošanas tiesības, atsavināšanas kārtība, kā arī atsavināšanas un privatizācijas ierobežojumi, atbildība par tās aizsardzības un izmantošanas noteikumu pārkāpšanu, tā statusa likvidēšanu un starptautiskā sadarbība aizsargājamo teritoriju izveidošanā un saglabāšanā.

Uz likuma pamata ir izdoti Ministru kabineta noteikumi:

- Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.300 “*Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)*” (ar grozījumiem līdz 20.12.2016.) nosaka kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Natura 2000 teritoriju, kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums,

- Ministru kabineta 2008.gada 7.jūlija noteikumi Nr.511 “*Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība*”,
- Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 “*Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi*” (ar grozījumiem līdz 27.06.2023.) nosaka kārtību, kādā novērtējams dabas pieminekļiem nodarītais kaitējums un aprēķināmas sanācijas pasākumu izmaksas,
- Ministru kabineta 2023.gada 21.novembra noteikumi Nr.674 “*Noteikumi par dabas liegumiem*” (ar grozījumiem līdz 22.07.2025.),
- Ministru kabineta 1999.gada 9.marta noteikumi Nr.83 “*Noteikumi par dabas parkiem*” (ar grozījumiem līdz 20.09.2011.),
- Ministru kabineta 2023.gada 28.marta noteikumi Nr.143 “*Noteikumi par aizsargājamām alejām*”,
- Ministru kabineta 2022.gada 14.jūlija noteikumi Nr.461 “*Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem*”.

“*Sugu un biotopu aizsardzības likums*” (16.03.2000., ar grozījumiem līdz 03.10.2024.) – tā mērķis ir nodrošināt bioloģisko daudzveidību, saglabājot faunu, floru un biotopus, regulēt sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicināt populāciju un biotopu saglabāšanu atbilstoši ekonomiskajiem un sociālajiem priekšnoteikumiem, kā arī kultūrvēsturiskajām tradīcijām, regulēt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību un nodrošināt nepieciešamo pasākumu veikšanu, lai skaitliski uzturētu savvaļā dzīvojošo savvaļas putnu sugu populācijas atbilstoši ekoloģijas, zinātnes, kultūras prasībām un ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim. Likums regulē jautājumus, kas saistīti ar aizsargājamo augu, sēņu, ķērpju, dzīvnieku sugu, to dzīvotņu, kā arī biotopu aizsardzību.

Uz Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību pamata pieņemti atbilstoši Ministru kabineta noteikumi:

- Ministru kabineta 2006.gada 21.februāra noteikumi Nr.153 “*Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu*” (ar grozījumiem līdz 18.12.2012.),
- Ministru kabineta 2017.gada 20.jūnija noteikumi Nr.350 “*Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu*”,
- Ministru kabineta 2000.gada 14.novembra noteikumi Nr.396 “*Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu*” (ar grozījumiem līdz 12.04.2022.),
- Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.940 “*Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu*”,
- Ministru kabineta 2014.gada 9.jūnija noteikumi Nr.293 “*Dabas datu pārvaldības sistēmas uzturēšanas, datu aktualizācijas un informācijas aprites kārtība*”.

Lai aizsargātu dabiskus un mākslīgus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, kā arī nodrošinātu dažādu objektu ekspluatācijai un drošībai nepieciešamās aizsargjoslas 1997.gada 5.februārī tika pieņemts “*Aizsargjoslu likums*” (ar grozījumiem līdz

23.11.2023.). Likums attiecas uz dažādu veidu aizsargjoslām, aizsargzonām, aizsardzības joslām, kas noteiktas likumos un citos normatīvajos aktos. Tā mērķis ir noteikt aizsargjoslu veidus un to funkcijas, izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Uz Aizsargjoslu likuma pamata ir izdoti vairāki normatīvie akti:

- Ministru kabineta 2001.gada 10.aprīļa noteikumi *Nr.162 "Autoceļu aizsargjoslu noteikšanas metodika"* (ar grozījumiem līdz 22.02.2022),
- Ministru kabineta 1998.gada 29.decembra noteikumi *Nr. 502 "Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika"* (ar grozījumiem līdz 27.08.2019.),
- Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi *Nr.306 „Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs”*,
- Ministru kabineta 2008.gada 3.jūnija noteikumi *Nr.406 Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika*” (ar grozījumiem līdz 20.04.2010.),
- Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumi *Nr.43 „Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika*” (ar grozījumiem līdz 13.10.2009).

Saskaņā ar likuma prasībām un uz likuma pamata izdotajiem Ministru kabineta noteikumiem visu veidu aizsargjoslas nosaka un iezīmē pašvaldību teritoriju plānojumos.

IVN ziņojumā analizētas Aizsargjoslu likuma normas un noteiktie aprobežojumi saistībā ar paredzēto darbību, paredzētās darbības teritorijā un tās tuvumā esošo infrastruktūras, dabas un kultūrvēsturiskajiem objektu aizsargjoslās.

Lai nodrošinātu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, izpēti, uzskaiti un popularizēšanu, 1992.gada 12.februārī ir pieņemts *likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību"* (ar grozījumiem līdz 31.03.2022.).

1.3. Derīgo izrakteņu ieguvī reglamentējošie likumdošanas akti

Likums "Par zemes dzīlēm" (02.05.1996., ar grozījumiem līdz 03.04.2025.) - nosaka kārtību, kādā veicama zemes dziļu kompleksa, ilgtspējīga un saudzējoša izmantošana, zemes dziļu izmantotāja tiesības un pienākumi, kā arī galvenās prasības zemes dziļu aizsardzībai. Saskaņā ar šo likumu zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas, pieder zemes īpašniekam, un tas var rīkoties ar zemes dzīlēm, ciktāl tas nav pretrunā ar likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Darbības zemes dzīlēm var veikt pēc zemes dziļu izmantošanas licences iegūšanas.

Uz likuma pamata izdotie Ministru kabineta 2012.gada 21.augusta noteikumi *Nr.570 "Derīgo izrakteņu ieguves kārtība"* (ar grozījumiem līdz 30.01.2024.) nosaka ieguves kārtību, ietverot arī rekultivācijas kārtību, kas jāņem vērā pēc atradnes izstrādes darbu pabeigšanas un ieguves vietas slēgšanas. Saskaņā ar noteikumiem derīgo izrakteņu krājumi tiek iedalīti A, N un P kategorijās atbilstoši to izpētes detalizētībai, kur visdetalizētāk ir izpētīti A kategorijas krājumi, bet ar vismazāko detalizētības pakāpi – P kategorijas derīgo izrakteņu krājumi.

Noteikumu 43. punktā ir noteikts: „Ja licences laukuma robeža sakrīt ar zemes īpašuma robežu, projektā paredz drošības zonu, kas nodrošina, ka ieguvī neveic joslā,

kas nav mazāka par 50 % no izstrādes kāples augstuma, līdz ieguves vietai piegulošajiem zemes īpašumiem”.

Ministru kabineta 2011.gada 6.septembra noteikumi Nr.696 „Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība” (ar grozījumiem līdz 09.07.2024.) nosaka kārtību, kādā tiek izsniegtas zemes dzīļu izmantošanas licences (izsniedz Valsts vides dienests) un atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei (izsniedz vietējās pašvaldības).

Ministru kabineta 2007.gada 19.jūnija noteikumi Nr.404 “Kārtība, kādā aprēķina un maksā dabas resursu nodokli, izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju un auditē apsaimniekošanas sistēmas” (ar grozījumiem līdz 21.01.2025.).

1.4. Teritorijas attīstības plānošana

Likums “Teritorijas attīstības plānošanas likums” (13.10.2011., ar grozījumiem līdz 14.11.2024.) - mērķis ir panākt plānotu teritorijas attīstību, kas paaugstinātu dzīves kvalitāti, veicinātu ilgtspējīgu un efektīvi izmantot teritoriju un resursus, kā arī attīstītu ekonomiku.

Uz likuma pamata izdoti Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumi Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (ar grozījumiem līdz 12.11.2024.) nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei un teritorijas izmantošanas veidu klasifikāciju.

1.5. Latvijai saistošie starptautiskie dokumenti vides aizsardzības jomā

„Espo konvencija” (pieņemta ar likumu „Par 1991. gada 25. februāra Espo Konvenciju par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā” – 11.06.1998.). Konvencijas mērķis ir novērst, samazināt un kontrolēt paredzēto darbību būtisku nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi uz vidi.

„Riodežaneiro konvencija”, 1992.gads. Latvijā pieņemta un apstiprināta 1995.gada 8.septembrī ar likumu “Par 1992.gada 5.jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību”. Cita starpā konvencija ietver tādus uzdevumus kā bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

“Bernes konvencija”, 1979.gads. Latvijā pieņemta un apstiprināta 1996.gada 17.decembrī ar likumu “Par 1979.gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu”. Bernes konvencijas galvenais mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, liekot īpašu uzsvaru uz apdraudētajā un izzūdošajām sugām.

“Bonnas konvencija”, 1979.gads. Latvijā pieņemta un apstiprināta 1999.gada 11.martā ar likumu “Par 1979.gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību”. Konvencija nosaka apdraudētās migrējošās sugas, migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss, kā arī principus, kas jāņem vērā, īstenojot minēto sugu aizsardzības pasākumus.

“Orhūsas konvencija”, 1998.gads. Latvijā pieņemta un apstiprināta 2002.gada 26.aprīlī ar likumu “Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem”. Konvencijas noteikumu mērķis ir nodrošināt sabiedrības informēšanu, piekļūšanu informācijai, piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

“Eiropas ainavu konvencija”, 2000.gads. Latvijā pieņemta un apstiprināta 2007.gada 29.martā ar likumu “Par Eiropas ainavu konvenciju”. Šīs konvencijas mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, apsaimniekošanu un plānošanu, kā arī organizēt Eiropas sadarbību ainavas jautājumos.